

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Warszawa, dnia 10 listopada 2017 r.

Poz. 10134

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

z dnia 9 listopada 2017 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w m. st. Warszawie z Dąbrowszczaków na Borysa Sawinkowa.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Prezydentowi m. st. Warszawy.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944-1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada m.st. Warszawy nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Dąbrowszczaków. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1. Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu na wydanie zarządzenia zastępczego.

Opinia IPN wpłynęła do organu nadzoru w dniu 9 listopada 2017 r. (pismo z dnia 9 listopada 2017 r. znak: BUW-940-229(2)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Dąbrowszczaków wypełnia normę art. 1 ustawy.

Pojęcie to odnosi się do komunistów i innych ochotników (przede wszystkim narodowości polskiej) – członków XIII Brygady Międzynarodowej im. Jarosława Dąbrowskiego w czasie wojny domowej i sowieckiej interwencji w Hiszpanii w latach 1936 – 1939. Niekiedy rozszerzane jest także na innych uczestników wojny w Hiszpanii narodowości polskiej. Dąbrowszczacy byli realizatorami polityki stalinowskiej na Półwyspie Iberyjskim. Ze względów propagandowych wykorzystali jako patrona Jarosława Dąbrowskiego, od lat nieżyjącego zasłużonego polskiego dowódcę, członka Komitetu Centralnego Narodowego, przekształconego w Rząd Narodowy w okresie Powstania Styczniowego, emigranta we Francji, który, po klęsce w wojnie z Prusami w 1871 r., stanął na czele wojsk tzw. Komuny Paryskiej i zginął na barykadach w Paryżu.

Polscy komuniści byli rozproszeni po brygadach różnych narodowości. Należeli m.in. do ściśle współpracującego z wywiadem sowieckim pionu politycznego – pełnili m.in. funkcje komisarzy politycznych, tworzonych przy poszczególnych jednostkach wojskowych według wzorców stalinowskich. Jednym z pierwszych polskojęzycznych oddziałów była 36-osobowa grupa im. J. Dąbrowskiego, utworzona przez Stanisława Matuszczaka, Stanisława Ulanowskiego i Antoniego Kochanka. Na jej bazie w październiku 1936 r. sformowano batalion im. J. Dąbrowskiego (w składzie XI, a potem XII Brygady Międzynarodowej), którego dowódcą był początkowo Ulanowski, a Matuszczak – komisarzem politycznym. W czerwcu jednostka została przeformowana w międzynarodową 150 brygadę, w której skład wszedł batalion „polski” im. Palafoxa (dowódca J. Tkaczow, komisarz polityczny S. Tomaszewicz), złożony z Polaków, Hiszpanów, Ukraińców (oddzielna kompania im. T. Szewczenki) i Żydów (oddzielna kompania im. N. Botwina). Całą 150 brygadą dowodził Hiszpan Fernando Gerasi. Po nim kolejno: Józef Strzelczyk, Ukrainiec - Michał Chwatow i Bolesław Mołojec. Matuszczak został jej komisarzem politycznym. W sierpniu 1937 r. brygada została przemianowana na XIII Brygadę im. J. Dąbrowskiego. W 1938 r. znalazła się m.in. w składzie 35 dywizji dowodzonej przez Karola Świerczewskiego. Komuniści pochodzenia polskiego byli dowódcami i komisarzami politycznymi także w 129 brygadzie międzynarodowej, 35 i 45 dywizji. We wrześniu 1938 r. podjęta została decyzja o rozformowaniu i demobilizacji brygad międzynarodowych. W 1939 r. „dąbrowszczacy” walczyli jeszcze na froncie katalońskim, po czym uciekli do Francji, gdzie zostali internowani. Większość z nich dążyła do budowy w Hiszpanii państwa stalinowskiego. Rzeczpospolita Polska pozbawiła ich obywatelstwa polskiego. W okresie II Wojny Światowej, jako tzw. „hiszpanie”, stali się zapleczem kadrowym dla powstających w centralnej Polsce oddziałów komunistycznej Gwardii Ludowej PPR. Jej pierwszym dowódcą był „hiszpan”, przeszkolony w ZSRS dywersant Bolesław Mołojec – jeden z dowódców Brygady im. Dąbrowskiego w 1938 r. Jako „dąbrowszczacy” stali się częścią propagandowego mitu w okresie PRL, głoszącego, iż komuniści w różnych krajach świata walczyli o wyzwolenie „narodowe i społeczne”, przy pełnym przemilczeniu ich dążeń do rozszerzenia systemu stalinowskiego i zasięgu totalitarnego ZSRS na inne kraje Europy.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy z ulicy Dąbrowszczaków na ulicę Borysa Sawinkowa.

Borys Sawinkow (1879 - 1925), rosyjski polityk, przywódca Partii Socjalistów Rewolucjonistów. Skazany na śmierć za organizowanie zamachów na carskich urzędników. Przed wyrokiem uciekł na emigrację. Do Rosji wrócił po rewolucji lutowej w 1917 r. Objął funkcję wiceministra wojny w rządzie A. Kiereńskiego. Po przejęciu władzy przez bolszewików w październiku 1917 r. prowadził z nimi walkę zbrojną. W 1920 r. tworzył na terenie Polski oddziały Rosyjskiej Armii Ludowej, która walczyła pod polskim dowództwem przeciwko Armii Czerwonej. W 1924 r. powrócił nielegalnie do Rosji w celu kontynuowania walki z bolszewikami. Zmarł w więzieniu.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Miasta w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Miastu przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

Wojewoda Mazowiecki:
Zdzisław Sipiera